

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ

ACTUAL PROBLEMS OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF JUVENILE PREVENTION UNITS

Пісоцька К.О., д.філос. в гал. права,
доцент кафедри адміністративного права і процесу
Дніпровський державний університет внутрішніх справ

У статті висвітлено актуальні проблеми діяльності підрозділів ювенальної превенції. Зокрема, розкрито питання захисту прав та інтересів дітей та притягнення батьків або осіб, які їх замінюють до адміністративної відповідальності за невиконання обов'язків щодо виховання дітей.

Визначено, що завданнями підрозділів ювенальної є захист прав дітей, який забезпечується спільно з усіма дотичними органами та інституціями в системі захисту прав дітей.

Виокремлено основні превентивні заходи, що здійснюються ювенальними поліцейськими у сфері запобігання та профілактики правопорушень, що вчиняються як дітьми так і відносно дітей.

В статті зазначено, що коли дитина стає членом суспільства, вона наділяється автоматично певними правами та обов'язками, проте за певних обставин, іноді той чи інший механізм не спрацьовує і саме підрозділи ювенальної превенції мають своєчасно у співпраці з дотичними органами та інституціями забезпечити відновлення та захист порушених прав дитини. Також одним з напрямків діяльності ювенальної превенції є активна участь у формуванні правосвідомості дитини, яка в подальшому стане дорослою особою – громадянином.

Зазначено, що основою превенції ювенальних деліктів, в першу чергу є профілактика, яка передбачає інформування, реагування, а також надання роз'яснень щодо вчинення протиправної поведінки. У ході дослідження зроблено висновок, що системою законодавчо передбачено певний ряд дій, які направлені не на покарання дитини, а на виправлення деліктної поведінки та вихід дитини із конфлікту з законом. Це можуть бути як заходи адміністративного впливу, які передбачені чинним законодавством у разі, якщо дитина досягла шістнадцятирічного віку, а також це можуть бути заходи, передбачені кримінальним кодексом України, якщо дитина досягла чотирнадцяти років.

Ключові слова: дитина, захист, ювенальна превенція, адміністративна відповідальність.

The article highlights the current problems of juvenile prevention units. In particular, the issue of protecting the rights and interests of children and bringing parents or persons who replace them to administrative responsibility for failure to fulfill their duties regarding raising children has been revealed.

It was determined that the tasks of the juvenile department's divisions are the protection of children's rights, which is ensured jointly with all relevant bodies and institutions in the system of protection of children's rights.

The main preventive measures carried out by juvenile police officers in the field of prevention and prevention of offenses committed both by children and in relation to children are highlighted.

The article states that when a child becomes a member of society, he is automatically given certain rights and responsibilities, but under certain circumstances, sometimes this or that mechanism does not work, and it is the units of juvenile prevention that, in cooperation with relevant bodies and institutions, have to ensure the restoration and protection of the violated rights of the child. Also, one of the activities of juvenile prevention is active participation in the formation of legal awareness of a child who will later become an adult - a citizen.

It is noted that the basis of juvenile delinquency prevention is, first of all, prevention, which involves informing, responding, as well as providing explanations regarding the commission of illegal behavior. In the course of the study, it was concluded that the system provides for a certain number of actions, which are not aimed at punishing the child, but at correcting delinquent behavior and getting the child out of conflict with the law. These can be measures of administrative influence, which are provided for by the current legislation in the event that the child has reached the age of sixteen, and they can also be measures provided for by the Criminal Code of Ukraine, if the child has reached the age of fourteen.

Key words: child, protection, juvenile prevention, administrative responsibility.

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних завдань сучасного правового суспільства є захист прав та інтересів дітей. Особливе ставлення саме до дитини обумовлене тим, що вона нездатна самостійно захищати свої інтереси та права. Адже, діти залежать від рішень батьків чи інших дорослих, які опікуються ними, вони не завжди можуть звернутися за правовою допомогою та є емоційно вразливими. Всебічна охорона прав та інтересів дітей є надзвичайно важливою для нашого суспільства та держави, оскільки від захищеності дитини сьогодні прямо залежить її формування як повноцінного громадянина в майбутньому. А тому, на сьогодні в умовах воєнного стану, завданням правових інститутів є забезпечення захисту прав та інтересів дитини.

Стан дослідження. Питанням захисту прав дітей займалися чимало вітчизняних науковців. Зокрема, Джафарова О. В., Дрок І. С., Миронюк Р. В., Білінова Г. О., Колмоєць Н. В., Лисюк А. М., Дакал А. В., Корнієнко М. В., Кривов'яз О. В. та багато інших.

Констатуючи важливість вивчення актуальних проблем діяльності підрозділів ювенальної поліції щодо захисту

прав та інтересів дитини, акцентуємо увагу на актуальності вивчення даної проблематики дитини з урахуванням наслідків воєнного стану, розглянуто не було.

У зв'язку з чим, **мета нашої статті** аналіз проблемних аспектів діяльності підрозділів ювенальної превенції в забезпеченні захисту прав та інтересів дитини, а також напрямки їх вирішення.

Виклад основного змісту. Основною метою повсякденної роботи підрозділів ювенальної превенції є захист прав громадян України, які не досягли вісімнадцятирічного віку і перебувають під повною опікою і піклуванням батьків або осіб, які їх замінюють.

Базовими міжнародними нормативно-правовими актами в сфері захисту прав та законних інтересів дітей, зокрема які регулюють діяльність ювенальної превенції є: Декларація прав дитини прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН [3], Конституція України [4], Кодекс України про адміністративні правопорушення [5], Закон України «Про протидію торгівлі людьми» [6], Сімейний кодекс України [7], Закон України «Про Національну поліцію» [8], Закон України «Про освіту» [9], Закон Укра-

їни «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [10], Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [11], Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [12], Закон України «Про охорону дитинства» [13], Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [14].

На сьогодні в Україні охорона прав та інтересів дитини є цілою системою, що включає в себе заходи державного та недержавного (громадські, міжнародні організації) характеру, що направлені на забезпечення повноцінного життя, всебічного виховання і розвитку дитини та захисту її прав.

Завданням ювенальної превенції, як і загалом всіх підрозділів поліції, представників держави, вчителів, освітян, представників закладів охорони здоров'я, соціальної сфери і поліції, є безпосередньо виконання вищезазначених законів та нормативних документів. Проте окрім цього, сама поліція має «контролювати» якість виконання цих покладених завдань на вищезазначених суб'єктів щодо захисту прав дітей.

Коли дитина стає членом суспільства, вона наділяється автоматично певними правами та обов'язками, має право на життя, на соціальний захист, вона має право на розвиток, вона має право на культурне і духовне збагачення на освіту, на отримання якісних медичних послуг. Проте за певних обставин, іноді той чи інший механізм не спрацьовує і саме підрозділи ювенальної превенції мають своєчасно у співпраці із такими службами та органами як освіта, служби у справах дітей, центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, громадські організації щоб забезпечити захист порушених прав дитини. Ці інституційні заклади мають виявити неякісне виконання обов'язків по догляду, виховання чи розвитку дитини. Тобто, якщо виявляється факт неякісного виконання своїх обов'язків щодо захисту прав дитини, то підрозділами ювенальної превенції вживаються заходи реагування.

В першу чергу це профілактика, яка передбачає інформування, реагування, а також надання роз'яснень щодо вчинення протиправної поведінки. Наприклад, батьки через певні будь-які негаразди в своєму особистому житті або в своєму соціальному житті, починають недостатньо виконувати, так би мовити, ухилились, від виконання своїх обов'язків по догляду за дитиною. Це передбачає декілька етапів реагування. В першу чергу – профілактична бесіда та одночасно спільна зі службою у справах дітей співпраця для з'ясування причин, які сприяли тому, що батьки ухилиються від виконання своїх обов'язків. Якщо такі причини, під час їх встановлення, не є небезпечними, тобто вони можуть бути виправлені за допомогою профілактичної бесіди, роз'яснювальної бесіди із обов'язковим попередженням про те, що може статися у разі повторного вчинення та які наслідки матимуть ті чи інші дії батьків щодо дитини безпосередньо і які вплинуть на саму дитину – то така родина береться під нагляд, певний соціальний супровід і деякий час спостерігається чи досягнуто мети профілактичних заходів.

У разі, якщо ситуація не змінюється або погіршується, наприклад, батьки продовжують зловживати алкогольними напоями, або продовжують не піклуватися про загальний стан здоров'я дитини, не забезпечують та не реалізують права, на які дитина має право, тоді вживаються заходи адміністративного впливу. Це передбачено статтею 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення [15], яка називається «Невиконання батьками або особами, які їх замінюють обов'язків щодо виховання дітей». Ця стаття передбачає також ряд заходів адміністративного впливу від попередження до штрафних санкцій.

У разі, якщо батьки неякісно чи недостатньо виконують свої батьківські обов'язки або ухилиються від виконання своїх обов'язків, що має негативний наслідок на розвиток самої дитини, або у разі, якщо такі заходи

не дають очікуваного результату, і дитина продовжує потерпати від батьківської недбалості, тоді починаємо застосовувати всі можливі заходи. Наприклад, дитина може бути вилучена з родини і в подальшому, якщо це можливо, то з батьками продовжується певна робота щодо відновлення їх усвідомлення про свої обов'язки і розуміння про те, що їх кожна дія має певний вплив на дитину і формує із дитини дорослу особу. Ці заходи, обов'язково потребують співпраці зі службою у справах дітей та співпраці з іншими дотичними інституційними закладами. Після з'ясування всіх умов і обставин до батьків можуть бути вжиті заходи кримінального впливу, особливо у разі якщо це їхні дії чи бездіяльність призвели до травмуючих наслідків для дитини.

Ще одним з напрямків діяльності ювенальної превенції є також прийняття активної участі у формуванні правосвідомості дитини, яка в подальшому стане дорослою особою – громадянином, і буде повністю розуміти, які вона має права, обов'язки, як вона може користуватися цими правами і як вона має виконувати свої обов'язки. Для цього існують ювенальні поліцейські, які безпосередньо виконують додаткову, допоміжну функцію навчання дитини. Це відбувається шляхом проведення профілактичних лекцій в закладах освіти, на культурних платформах в яких залучаються поліцейські та інші інституційні заклади, громадські організації до співпраці, створення культурних традицій, навчання дітей, історії України своєї держави, навчання дітей правилам поведінки, навчання дітей розумінню того, що є таке закон в її житті, конкретно в житті кожної дитини, що є закон в житті цілого суспільства і в чому полягає його функція. Проте, трапляються такі випадки, коли все ж таки дитина в певному віці вже вступає у конфлікт із законом. Це може відбуватися як на рівні адміністративних правопорушень, так і на рівні кримінальних правопорушень.

Системою законодавчо передбачено певний ряд дій, які направлені не на покарання дитини, а на те аби виправити ситуацію і все ж таки вийти із конфлікту. Це може бути як заходи адміністративного впливу, які передбачені також чинним законодавством у разі, якщо дитина досягла шістнадцятирічного віку, а також це можуть бути заходи, передбачені кримінальним кодексом України, якщо дитина досягла 14 років.

У разі, якщо дитина все ж таки вчинила кримінальне чи адміністративне правопорушення, але не досягла віку, з якого настає така відповідальність, то відповідальність відповідно за її вчинки повністю покладається на батьків і знову ж таки ми повертаємося до адміністративного кодексу стаття 184. Яка передбачає в частині 3 і 4 цю певну відповідальність.

Ще однією проблематикою та викликом для ювенальних поліцейських є, з одного боку, масове внутрішнє переміщення осіб, в тому числі і дітей, які змушені змінити місце проживання через активні бойові дії, з іншого боку, перехід на дистанційне навчання, викликаний введенням воєнного стану, значно впливає на поведінку дітей, створюючи умови для зростання дитячої злочинності. Тому, необхідним є пошук шляхів забезпечення ефективної профілактики під час дії воєнного стану. Наприклад, одним з дієвих інструментів може стати активне поширення профілактичної інформації у засобах масової інформації та на популярних для дітей інтернет-платформах. Така інформаційна кампанія може допомогти зменшити рівень правопорушень серед дітей та сприяти їхньому безпечному розвитку в складних умовах.

Висновки. Коли дитина стає членом суспільства, вона наділяється автоматично певними правами та обов'язками, проте за певних обставин, іноді той чи інший механізм не спрацьовує і саме підрозділи ювенальної превенції мають своєчасно у співпраці з дотичними органами та інституціями забезпечити відновлення та захист порушених

прав дитини. Отже, завданнями підрозділів ювенальної є захист прав дітей, який забезпечується спільно з усіма дотичними органами та інституціями системи захисту прав дітей.

Також одним з напрямків діяльності ювенальної превенції є активна участь у формуванні правосвідомості дитини, яка в подальшому стане дорослою особою – громадянином.

Основою превенції ювенальних деліктів, в першу чергу є профілактика, яка передбачає інформування,

реагування, а також надання роз'яснень щодо вчинення протиправної поведінки. Саме тому законодавчо передбачено певний ряд дій, які направлені не на покарання дитини, а на виправлення деліктної поведінки та вихід дитини із конфлікту з законом. Це можуть бути як заходи адміністративного впливу, які передбачені чинним законодавством у разі, якщо дитина досягла шістнадцятирічного віку, а також це можуть бути заходи, передбачені кримінальним кодексом України, якщо дитина досягла чотирнадцяти років.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пісоцька К. О. Діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: адміністративно-правовий аспект : монографія. Дніпро : Видавель Біла К. О., 2023. 158 с.
2. Ювенальні прокурори: 550 дітей загинули в Україні внаслідок збройної агресії рф. Сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/>
3. Міжнародний документ : ООН; Декларація прийнята від 20.11.1959 Декларація прав дитини Прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text.
4. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073110#Text>.
6. Про протидію торгівлі людьми» Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text>
7. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 №2947III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294714#Text>
8. Про Національну поліцію України : Закон України від 02.07.2015 року № 580VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58019#Text>
9. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
10. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222919#Text>
11. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 № 2811-XII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>
12. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України від 24.01.1995 № 20/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text> .
13. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
14. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
15. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073110#Text>.
16. Пісоцька К. О. Поняття форм адміністративної діяльності підрозділів ювенальної превенції. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 березня 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 235–237.
17. Пісоцька. К. О. Поняття методу в діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. *Актуальні проблеми ювенальної деліктології* : матер. Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 5 листопада 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 194–198.
18. Мітченко К. В. Надання первинної психологічної допомоги дітям, що стали жертвами злочинів. *Безпека дитини: правовий, організаційний, психологічний та інформаційний виміри* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 87–92.
19. Пісоцька К. О. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України як суб'єкта адміністративної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 244–247.